

رابطه اجزای جمله با یکدیگر

هر جمله ممکن است از چندین کلمه تشکیل شده باشد، اما فراهم آمدن چند کلمه موجب ساختن يك جمله نمی‌شود، مگر آنکه رابطه‌ای میان آنها باشد تا بر روی هم مفهوم واحد و کاملی را برسانند .

چند کلمه را که با هم رابطه‌ای نداشته باشند در نظر بگیریم . مثلا :

ایرج - گلیم - آپاش - روی - گذاشتم - را - سیاه .

اینجا هفت کلمه داریم که دنبال یکدیگر آورده‌ایم. اما مجموع این

کلمات هیچ مفهوم کامل و واحدی را به ذهن شنونده نمی‌آورد . زیرا که میان آنها رابطه‌ای نیست .

اما اگر بگوییم :

آپاش ایرج را روی گلیم سیاه گذاشتم .

با همان هفت کلمه جمله‌ای ساخته‌ایم که دارای يك مفهوم کامل است،

زیرا که اینجا کلمات با هم ارتباط یافته‌اند . رابطه میان اجزای جمله دو

نوع است :

یکی رابطه کلمه با کلمه دیگر است. در جمله فوق :

رابطه آبپاش با ایرج رابطه اسم با متمم اسم است .

رابطه روی با گلیم رابطه حرف اضافه با متمم فعل است .

رابطه گلیم با سیاه رابطه موصوف با صفت است .

همچنین در گروه کلمات ذیل هر کلمه با کلمه دیگر رابطه ای از این

نوع دارد :

در گروه سفیدتر از برف کلمه «برف» متمم صفت برتر است .

در گروه آفریدگار جهان کلمه «جهان» متمم صفت است .

در گروه بسینار زیرک کلمه «بسیار» متمم صفت است .

در گروه سخت شتابان کلمه «سخت» متمم قید است .

در گروه کلاه من کلمه «من» متمم اسم است .

رابطه ای که در جمله میان دو یا چند کلمه وجود دارد، از آنها گروه

کلمات می سازد .

گروه کلمات اگر چه متعدد باشند در حکم يك جزء جمله شمرده

می شوند .

قسمتهای اصلی جمله ممکن است هر يك تنها شامل يك کلمه باشند:

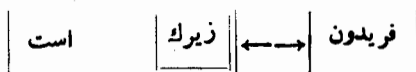
فَرِيدُون ← → آَمَد

اگر فعل متعدی باشد، قسمت گزاره لااقل دارای دو کلمه است : يك

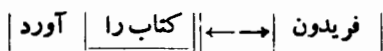
فعل و يك مفعول :

فَرِيدُون ← → كِتَاب رَا آورد.

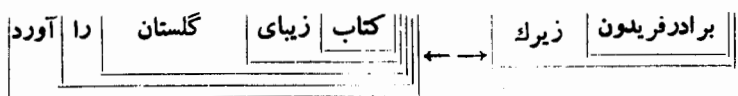
هر گاه یکی از فعلهای «بودن» و «شدن» و آنچه به معنی آنها باشد در جمله بکار برود نیز ناچار گزاره لا اقل دو کلمه باید داشته باشد، يك فعل و يك صفت باز بسته :

اما هر يك از این اجزای دو گانه یا سه گانه جمله ممکن است به جای آنکه شامل يك کلمه باشند از يك گروه کلمات تشکیل شوند یعنی از چند کلمه که میان خود با هم رابطه ای دارند و مجموع آنها جانشین يك جزء اصلی جمله می شود . یعنی به جای جمله :

ممکن است بگوییم :

در این جمله :

برادر با فریدون رابطه اسم و متمم اسم دارد .

فریدون با زیرک رابطه اسم و صفت دارد .

اما از کلمات «برادر فریدون زیرک» يك گروه کلمات فراهم شده که بر روی هم جای قسمت نهاد را در جمله می گیرد . پس این گروه شامل کلمات متعدد است، اما روی هم يك جزء جمله شمرده می شود .

همچنین در قسمت گزاره :

کتاب با زیبا رابطه اسم و صفت دارد .

کتاب با گلستان رابطه اسم و متمم اسم دارد .
 و سه کلمه « کتاب زیبای گلستان » یک گروه کلمات است که جای
 جزء « مفعول » را در جمله گرفته است و با حرف نشانه « را » روی هم جزء
 دوم گزاره است که فعل « آورد » بر آن وارد شده است .

اما رابطه گروه کلمات نخستین در جمله فوق یعنی :

« برادر فریدون زیرک »

با گروه دوم کلمات آن جمله یعنی :

« کتاب زیبای گلستان »

رابطه نهاد است با مفعول، که هرگاه فعل متعدی باشد جزء ضروری گزاره
 شمرده می شود .

و رابطه گروه اول با مجموع کلمات :

. . . کتاب زیبای گلستان را آورد

رابطه نهاد است با گزاره .

فرق این دو نوع رابطه بایکدیگر این است که از رابطه نوع اول
 گروه کلماتی ساخته می شود که معنی تمام ندارند، اما از رابطه نوع
 دوم جمله ای ساخته می شود که بر مفهوم واحد و کاملی دلالت می کند

جمله صورتی از کلمه یا مجموعه‌ای از کلمات است که میان آنها رابطه‌ای باشد، چنانکه از همه آن کلمات بر روی هم معنی واحد کاملی در ذهن شنونده حاصل شود.

رابطه میان کلمات هر جمله دو گونه است :

- ۱ - رابطه دو یا چند کلمه با یکدیگر که از مجموع آنها گروه کلمات ساخته می‌شود.
- ۲ - رابطه یک کلمه یا یک گروه کلمات با کلمه یا گروه کلمات دیگر که از مجموع این دو قسمت جمله ساخته می‌شود.